

УДК 378.126:7.012

DOI: 10.36550/2415-7988-2019-1-183-99-102

КИРИЧЕНКО Римма Вікторівна –

кандидат психологічних наук, доцент,
доцент кафедри професійної освіти в сфері технологій та дизайну

Київського національного університету технологій та дизайну

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2020-9157>

e-mail: kirichenkorv11@gmail.com

СКОРОБАГАТЬКО Марія Сергіївна –

пошукувач кафедри професійної освіти в сфері технологій та дизайну

Київського національного університету технологій та дизайну

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8905-6750>

e-mail: kpurm@knutd.edu.ua

ІВАШКО Юлія Олегівна –

пошукувач кафедри професійної освіти в сфері технологій та дизайну

Київського національного університету технологій та дизайну

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-3949-228X>

e-mail: kpurm@knutd.edu.ua

КОМПЕТЕНТІСНИЙ ПІДХІД ДО ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ПЕДАГОГА-ДИЗАЙНЕРА

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Сучасна система освіти вимагає від педагогічних працівників постійного вдосконалення вмій і навичок. Модернізація сучасної системи освіти неможлива без педагога-професіонала, який володіє необхідними компетентностями, займає провідні інтелектуальні позиції в суспільстві. В контексті специфіки професійної практичної діяльності педагога в галузі дизайну важливо звертати увагу на його кваліфікацію та обізнаність в безпосередньо-пов'язаній проектно-художній творчості. У статті розглядається компетентнісний підхід до підготовки педагога, фахівця з дизайну у закладах вищої освіти.

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчить про те, що проблема формування професійної компетентності майбутніх фахівців у процесі навчання привертала увагу багатьох вчених, таких як: І. Зязюн, В. Радкевич, О. Щербак, Н. Бібік, О. Овчарук, В. Білик, Л. Коваль, Л. Марцева, О. Савченко, О. Гомонюк, О. Пометун, С. Сисоєва та інші. У своїх дослідженнях вчені відводять важливе місце розвитку професійної компетентності, яка передбачає опанування предмету, повне усвідомлення власної ролі в навчально-виховному процесі, присутність відповідних професійно-педагогічних якостей. Проте на сьогодні існує проблема формування професійної компетентності майбутніх педагогів-дизайнерів, а також виділення спеціалізованих компетентностей педагогічних фахівців дизайнерського профілю.

Метою статті є теоретичне дослідження наукової літератури з теми, визначення компетентностей майбутніх фахівців з дизайну, обґрунтування компетентнісного підходу у підготовці майбутніх педагогів-дизайнерів.

Виклад основного матеріалу дослідження. Основними складовими професійної компетентності вчителя є комплексні та синтезовані

знання з дисципліни, яку він викладає, а також із педагогіки, методики викладання та психології. На думку низки вчених, «професійно-педагогічна компетентність – це сформована в процесі учіння і розвинена в ході професійної дії інтегративна якість педагога, утворена системою ключових, загальних і спеціальних компетенцій, які є сукупністю професійно значущих знань, умінь, навичок, ставлень, досвіду, критичних поглядів, оцінок і властивостей, що забезпечують успішну реалізацію педагогічної дії» [7, с. 84]. Для того, щоб ефективно здійснювати підготовку, педагоги мають мати високу професійну компетентність, методологічне мислення, сформовану загальну і професійну культуру, розвинені спеціальні здібності та професійно значущі якості особистості, творчий підхід до навчання і виховання майбутніх фахівців [7, с. 6].

Поняття компетентності є однією з ключових категорій у Європейській освітній системі, якому присвячено численні дослідження, наукові публікації тощо. Згідно з методологією Тьюнінга (європейський проект Tuning Europe), «компетентності являють собою динамічне однання знань, розуміння, навичок, умінь і здатностей, розвиток компетентностей є метою освітніх програм, компетентності формуються в різних навчальних дисциплінах і оцінюються на різних етапах» [9, с. 8].

Видатний педагог та вчений І. Зязюн визначив професійно-педагогічну компетентність як «педагогічну працю, в якій на достатньо високому рівні здійснюється педагогічна дія, педагогічне спілкування, реалізується особистість суб'єктів педагогічного процесу, досягаються високі результати в учінні і вихованні учнів» [7, с. 85]. Вчені також визначають, що професійна компетентність педагога включає в себе ряд компонентів: 1) аксіологічний, що виражає загальнолюдські цінності; 2) культуротворчий, який

включає різні культурні сфери життєдіяльності педагога (професійна, академічна, креативна, оздоровча та ін.); загальнокультурні здатності, необхідні у професійній діяльності; цінності й традиції національної культури та процеси діяльності щодо їх відтворення, відродження; 3) життєтворчий, який передбачає здатність до організації й проживання реальних подій, готовність до удосконалення умов життя в існуючому мікро-соціумі; 4) морально-естетичний, що розуміється як накопичення досвіду, переживання емоційно насичених ситуацій, гуманної поведінки, організації актів милосердя, терпимості та толерантності до оточуючих, адекватної самооцінки; 5) громадянський, що вміщає в себе участь у суспільно корисних діяннях, вияв громадянського обов'язку, захист прав людини тощо [7].

На думку О. Овчарук, «перехід до компетентнісного підходу потребує опрацювання нового теоретичного базису, ідентифікації поняттєвого фонду європейської педагогічної термінології, зрозумілої всім учасникам освітнього процесу» [6, с. 48]. Л. Марцева вважає, що компетентність майбутнього педагога формується у процесі професійної підготовки і спеціалізації у певній галузі знань – уміння з якої йому потрібно буде застосовувати у професійній діяльності [5]. Компетентність передбачає постійний професійний розвиток і самовдосконалення. Згідно з думкою В. Лугового, не варто обмежуватися лише тими знаннями та вміннями, що набуті в процесі формальної освіти [4]. Н. Кічук стверджує, що компетентнісний підхід до навчання поряд із конкретними знаннями й вміннями охоплює здібності, готовність до пізнання, готовність до професійної діяльності, соціальні навички тощо [3].

Педагогічні компетенції розрізняють загальні та предметно-спеціальні, що властиві конкретній галузі знань. Загальні мають універсальний характер та є не прив'язаними до якої-небудь предметної галузі. До загальних компетенцій вчені відносять: здатність до навчання, креативність, володіння іноземними мовами, базовими інформаційними технологіями тощо [9, с. 10]. О. Пометун зазначає, що загальна компетентність є об'єктивною категорією, кожна з таких компетентностей передбачає засвоєння студентом не окремих елементів знань, умінь, а оволодіння комплексною процедурою, в якій для кожного окремого напрямку є відповідна сукупність освітніх компонентів, що мають особистісно-діяльнісний характер [8].

Спеціальні компетентності варіюються в залежності від предметної галузі, визначають профіль освітньої програми, кваліфікацію випускника і роблять кожну освітню програму індивідуальною [9]. Педагогічний працівник, що навчає дизайну, має суміщати одночасно компетентності і педагога і дизайнера. Таким чином, художньо-проектна компетентність є невід'ємним компонентом професіоналізму такого

фахівця дизайнерського профілю, оскільки забезпечує творчі можливості його діяльності.

Згідно з Стандартом вищої освіти України, спеціальними для фахівців з дизайну компетентностями є: 1) здатність здійснювати концептуальне проектування об'єктів дизайну з урахуванням функціональних, технічних, технологічних, екологічних та естетичних вимог (за спеціалізацією); 2) здатність проведення проектного аналізу усіх впливових чинників і складових проектування та формування авторської концепції проекту; 3) здатність розуміти і використовувати причинно-наслідкові зв'язки у розвитку дизайну та сучасних видів мистецтв; 4) здатність забезпечити захист інтелектуальної власності на твори образотворчого мистецтва та дизайну; 5) володіння теоретичними і методичними засадами навчання та інтегрованими підходами до фахової підготовки дизайнерів; планування власної науково-педагогічної діяльності [10, с. 6].

Також погоджуємося з А. Шевченко, яка визначає спеціалізовані компетентності дизайнерського фаху, як:

- мистецько-естетичну компетентність, яка включає в себе знання художньої культури, історії мистецтва; уміння та навички естетичного сприймання, аналізу, оцінки й інтерпретації мистецьких творів, сприймання цілісності форми і змісту;

- образотворчу компетентність як розуміння та вміння створювати власноруч художні твори, використовувати засоби художньої виразності та образності;

- обізнаність про різноманіття основних стилів та напрямів у мистецтві, та їх особливості, відмінні ознаки, притаманні певному стилю, вміння проектувати об'єкти відповідно до конкретних стилів;

- прагнення до реалізації творчого потенціалу, задоволення духовних потреб (самовдосконалення та самоосвіта) та здатність до художньо-культурної самореалізації та самовираження;

- проектну компетентність, що виявляється в здатності до активного творчого процесу (генерування ідей та формулювання гіпотез, асоціативне мислення) та здатності до реалізації проекту, творчого задуму;

- гнучкість та критичність мислення, свіжість погляду, незалежність в судженнях;

- здатність оцінювати та судити про рівень розвиненості творчих здібностей, рівень обізнаності з формотворення, методики творчого креативного пошуку та технологією творчо-художніх матеріалів [11].

Що стосується ключових компетентностей, то В. Білик виділяє такі: вміння вчитися самостійно, організувати власне освітнє середовище, формувати критичне та творче мислення, для ефективного розвитку особистості [1]. На думку Г. Жукова, ключовими компетенціями є міжкультурні й міжгалузеві знання, уміння і здібності, якості особи, необхідні для адаптації і

продуктивної діяльності. Він зазначає, що ключові компетенції вчителя відображають культуру педагога і підрозділяються на: професійно-педагогічні, соціально-мотиваційні, інформаційні, комунікативні, креативні [2, с. 153].

Проаналізувавши дослідження науковців з теми компетентнісного підходу до навчання, можемо погодитися з ідеєю, що в контексті специфіки діяльності педагога в сфері дизайну важливо звертати увагу на його майстерність в професійній діяльності, яка безпосередньо пов'язана з проектно-художньою сферою [11]. Тому вироблення спеціалізованих компетентностей у майбутніх педагогів-дизайнерів є важливим показником його підготовленості до ефективної професійної діяльності. Це також визначено в основі освітньо-кваліфікаційної характеристики випускника, який отримує фах педагога-дизайнера та відповідних освітніх програмах.

Висновки та перспективи подальших розвідок напряму. Можемо узагальнити, що зміст компетентності змінюється відповідно до умов життя і специфічних вимог до професійної діяльності. Розвиток ключових загальних та фахових компетенцій фактично визначає зміст підготовки фахівців. Педагогічний працівник, що навчає дизайну, мусить поєднувати в собі водночас компетентності як педагога, так і дизайнера. Художньо-проектна компетентність стає невід'ємним компонентом професіоналізму такого фахівця дизайнерського профілю, оскільки вона вирізняє творчі можливості його діяльності. Ми вважаємо, що впровадження компетентнісного підходу при підготовці майбутніх фахівців дозволяє не просто застосовувати знання та вміння, але формує здатність до ефективної практичної діяльності в конкретних ділових ситуаціях, дає можливість творчого підходу до вирішення професійних проблем та володіння культурою праці. Перспективи пошуків з даного питання вбачаємо в подальшому вивченні та поглибленому дослідженні структури компетентностей педагогічних працівників дизайнерського профілю.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ

1. Білик В. В. Сутність і структура професійної компетентності майбутніх інженерів-педагогів [Текст] / В. В. Білик // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2010. – Вип. 25. – С. 219–225.
2. Жуков Г. Н. Основы общей и профессиональной педагогики: учебное пособие // Г. Н. Жуков, П. Г. Матросов, С. Л. Каплан. – М.: Гардарики, 2005. – 382 с.
3. Кічук Н. В. Компетентнісний підхід у вищій технічній школі: проблеми застосування – URL: http://www.intellect-invest.org.ua/ukr/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n2_2010_st_13/ (дата звернення 10.09.2019)
4. Луговий В. І. Становлення системи основних понять і категорій компетентнісного підходу в умовах парадигмальних змін в освіті / В. І. Луговий О. М. Слюсаренко, Ж. В. Таланова // Компетентнісний підхід в освіті: теоретичні засади і практика реалізації:

матеріали методологічного семінару. – Київ: Ін-т обдарованої дитини НАПН України – 2014. – С. 5–18.

5. Марцева Л. Реалізація компетентнісного підходу в професійній освіті [Текст] / Л. Марцева // Компетентнісний підхід в освіті: теоретичні засади і практика реалізації: матеріали методологічного семінару. – К.: Ін-т обдарованої дитини НАПН України, 2014. – С. 18–22.
6. Овчарук О. В. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: Світовий досвід та українські перспективи / О. В. Овчарук. – К.: К.І.С., 2004. – 112 с.
7. Отич О. М. Основи педагогічної майстерності викладача професійної школи: підручник / О. М. Отич. – Кіровоград: Імекс-ЛТД, 2014. – 208 с.
8. Пометун О. І. Дискусія українських педагогів навколо питань запровадження компетентнісного підходу в українській освіті / О. І. Пометун // Компетентнісний підхід у сучасній освіті: світовий досвід та українські перспективи : Бібліотека з освітньої політики / під заг. ред. О. В. Овчарук. – К.: «К.І.С.», 2004. – С. 64–70.
9. Розроблення освітніх програм. Методичні рекомендації / Авт.: В. М. Захарченко, В. І. Луговий, Ю. М. Рашкевич, Ж. В. Таланова / За ред. В. Г. Кременя. – К.: ДП «НВЦ «Пріоритети», 2014. – 120 с.
10. Стандарт вищої освіти за спеціальністю 022 «Дизайн» для другого (магістерського) рівня вищої освіти: затв. Наказом Міністерства освіти і науки України від 21 грудня 2018 р. № 1433 – URL: <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osviti-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osviti> (дата звернення 10.09.2019).
11. Шевченко А. Компетентнісний підхід у навчанні художньому проектуванню майбутніх фахівців з дизайну / А. Шевченко // Наукові записки [Кіровоградського державного педагогічного університету імені Володимира Винниченка]. Серія: Проблеми методики фізико-математичної і технологічної освіти. – 2016. – Вип. 9(3). – С. 77–80.

REFERENCES

1. Bilyk, V.V. (2010). *Sutnistj i struktura profesijnoji kompetentnosti majbutnikh inzheneriv-pedagoghiv* [The essence and structure of professional competence of future engineers-educators].
2. Zhukov, Gh.N. (2005). *Osnovy obshhej y professyonalnoj pedagogyky: uchebnoe posobyе*. [Fundamentals of general and professional pedagogy: a textbook]. Moscow.
3. Kichuk, N.V. (2010). *Kompetentnisnyj pidkhhid u vyshhij tekhnichnij shkoli: problemy zastosuvannja* [Competency Approach in Higher Technical School: Application Problems]. URL: http://www.intellect-invest.org.ua/ukr/pedagog_editions_e-magazine_pedagogical_science_vypuski_n2_2010_st_13/ (accessed 10/09/2019).
4. Lughovyy, V. I. (2014). *Stanovlennja systemy osnovnykh ponjatj i katehoriy kompetentnisnogho pidkhhodu v umovakh paradyghmalnykh zmin v osviti* [Formation of the system of basic concepts and categories of competence approach in the context of paradigm changes in education] Kyiv.
5. Marceva, L. (2014). *Realizacija kompetentnisnogho pidkhhodu v profesijnij osviti* [Implementation of the competence approach in vocational education] Kyiv.
6. Ovcharuk, O.V. (2014). *Kompetentnisnyj pidkhhid u suchasnij osviti: Svitovyj dosvid ta ukrajinsjki perspektyvy* [Competent Approach in Modern Education: World Experience and Ukrainian Perspectives.] Kyiv.
7. Otych, O. M. (2014). *Osnovy pedagogychnoji*

majsternosti vykladacha profesijnoi shkoly: pidruchnyk [Fundamentals of pedagogical skills of a teacher of a vocational school]. Kirovohrad.

8. Pometun, O. I. (2004). *Dyskusija ukrajinsjkykh pedagoghiv navkolo pytanj zaprovadzhenja kompetentnogo pidkholu v ukrajinsjkej osviti* [Discussion of Ukrainian teachers on the issues of introducing a competent approach in Ukrainian education]. Kyiv.

9. *Rozroblennja osvitnikh proqram. Metodychni rekomendaciji* (2014). [Development of educational programs. Guidelines]. Kyiv.

10. *Standart vyshhoji osvity za specialnistju 022 «Dyzajn» dlja drugohogo (magistersjkoj) rivnja vyshhoji osvity: zatv. Nakazom Ministerstva osvity i nauky Ukrainy vid 21 ghrudnja 2018 r. # 1433* URL : <https://mon.gov.ua/ua/osvita/visha-osvita/naukovo-metodichna-rada-ministerstva-osvity-i-nauki-ukrayini/zatverdzeni-standarti-vishoyi-osvity> (accessed 10/09/2019).

11. Shevchenko, A. (2014). *Kompetentnisnyj pidkhid u navchanni khudozhnjomu proektuvannju majbutnikh fakhivciv z dyzajnu* [Competent approach to teaching future design professionals the art of design].

ВІДОМОСТІ ПРО АВТОРІВ

КИРИЧЕНКО Римма Вікторівна – кандидат психологічних наук, доцент, доцент кафедри професійної освіти в сфері технологій та дизайну Київського національного університету технологій та дизайну.

Наукові інтереси: теорія та практика професійної підготовки майбутніх педагогів.

СКОРОБАГАТЬКО Марія Сергіївна, ІВАШКО Юлія Олегівна – здобувачі магістерського рівня вищої освіти Київського національного університету технологій та дизайну зі спеціальності «Професійна освіта (Технологія виробів легкої промисловості)» освітньої програми «Професійна освіта (Дизайн виробів легкої промисловості)».

Наукові інтереси: теорія та практика професійної підготовки майбутніх педагогів, фахівців з дизайну, формування їх компетентностей.

INFORMATION ABOUT THE AUTHOR

KYRYCHENKO Rymma Viktorivna – Candidate of Psychological Sciences, Associate Professor of the Department of Professional Education in Technologies and Design of Kyiv National University Technologies and Design.

Circle of research interests: theory and practice of training future teachers.

SKOROBAGATKO Mariia Serhiivna, IVASHKO Yuliia Olehivna – finders of the Department of Professional Education in Technologies and Design of Kyiv National University of Technology and Design.

Circle of research interests: theory and practice of training future teachers, specialists in design, forming their competencies.

Стаття надійшла до редакції 11.10.2019 р.

УДК 530.145

DOI: 10.36550/2415-7988-2019-1-183-102-106

КЛІМОВА Ірина Михайлівна –

Доцент, доцент кафедри вищої математики

Харківського національного автомобільно-дорожнього університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-2329-9979>

e-mail: fts.dekanat@yandex.ua

РИЧКОВА Лариса Володимирівна –

Кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри вищої математики

Харківського національного автомобільно-дорожнього університету

ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-7447-4928>

e-mail: fts.dekanat@yandex.ua

МЕТОДИЧНИЙ МАЙСТЕР-КЛАС ІЗ КРЕАТИВНОЇ ШКІЛЬНОЇ МАТЕМАТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ РОЗДІЛУ «ЕЛЕМЕНТИ КОМБІНАТОРИКИ ТА ТЕОРІЇ ЙМОВІРНОСТІ»

Постановка та обґрунтування актуальності проблеми. Загалом важко переменшити значення математики як дуже важливого інструменту у розвитку дослідницьких форм мислення школяра або студента. Натомість беззаперечним фактом також є те, що зміст науки та традиційні методики вимагають значного збільшення ролі дослідницьких завдань і методів навіть у розкритті загальновідомих шкільних тем. Ми сьогодні опустимо людський фактор, тобто якість та зміст професійної підготовки вчителів та сучасна систему виховання дітей. Звернемо увагу на нерозробленість загальновідомих якісних та доступних методик навчання вирішенню задач, які розвивають в учнів загальноосвітніх закладів продуктивний рівень засвоєння навчального матеріалу [1].

Мета статті – аналіз та запропонування

можливих шляхів вирішення деяких проблем, пов'язаних із математичними дисциплінами.

За допомогою вельми давніх, але нестаріючих методів, основним серед яких був і залишається аналіз останніх досліджень та публікацій, а також статистичних даних опитувань та спостережень наших колег, ми досягнемо цієї мети.

Виклад основного матеріалу дослідження.

1. *Комбінаторика. Елементи комбінаторики (прикладу 1-3)*

Перш ніж робити висновки з проаналізованих досліджень, треба визначитись із поняттям «комбінаторика». Це розділ математичної науки, яким досліджується кількість різних комбінацій (всемоможливих об'єднань елементів), підпорядкованих тим чи іншим умовам, які цілком можна скласти із елементів, які належать даній множині.